

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Ціна 20 гр.

Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьріччю 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті.

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Мепідписаних дописів не приймається.

Церковна справа

Минає рік з того часу, як у Луцьку відбувся голосний церковний з'їзд. А року може вистарчити, щоб оцінити якусь подію та її наслідки.

Настрій був гарячий. Народного невдоволення вилито багато. Іноді переливалося воно через край, і можна було сподіватися кроків розпачу.

А в результаті—все залишилося постарому. Навіть де-в-чому погіршало. По виладованню на з'їзді зібраної енергії серед українського громадянства почалась депресія.

Ще не час на вичерлюючий аналіз, бо він міг би розкрити багато дечого неприємного.

Вистарчить у цей момент звернути увагу на дві головніші двигові сили: 1) покладання зайвих надій, що певні світські чинники лише чекають на постанови з'їзду, щоб негайно вмшатися в справу й задоволити українців, і 2) участь у з'їзді елементів, які нічого спільного з релігійним життям не мають.

Одні завели, другі підвели. Діяльність церковного комітету була причинена як раз тими чинниками, на яких поклалися всі надії. Очевидно, вони сподівалися чогось іншого...

Взагалі цей останній період боротьби за права українців у церкві має ще багато нев'язного і незбагненого.

Але, вже й тепер, бачучи його здобутки, можна з певністю вирішити, що йти далі старими шляхами було б великою помилкою.

Не можна в церковних справах покладатися виключно на „князів на синів чоловічеських“. Не можна шукати сили деінде, як тільки в самому тілі церкви — в віруючих масах.

Але й не можна після хвилимих поразок опускати рук.

Українським віруючим робиться велика кривда. Слушне і законне бажання чути в усіх моментах життя церкви свою рідну мову—не виконується. Через церкву то тут то там ведеться свідоме зневажання всього найдорожчого для православного українця. Церква раз-у-раз використовується для політики русифікації.

І тому кожний православний українець повинен трівожно вигукнути:

— Чого спимо? Вставаймо всі, по всіх парафіях, для оборони своїх прав і святощів!

Але говорити це мають право лише віруючі і церковники. Атеїсти, безрелігійні та до них подібні самі повинні розуміти, що, вплутуючись у справи церкви, лише шкодять віруючим українцям у їхній боротьбі за свої права. Повинні розуміти і самі віруючі, оскільки не вигідно для них допускати до своєї релігійно-церковної справи осіб, що нічого спільного ні з релігією, ні з церквою не мають.

Саме життя підказує, що, після закінчення затишшя другого бурхливого періоду боротьби, українське православне громадянство вже повинно розпочати новий, третій період, але—унікаючи всіх тих і всього того, що могло б стати на перешкоді до досягнення мети.

Вже час, щоб повстала якась ініціативна група віруючих, яка взяла б у свої руки справу дальшого відстоювання прав українського народу в його рідній церкві.

Та щоб вивела цю справу на ясні та прямі шляхи.

В. Остробський.

СОЙМ І СЕНАТ

Бюджетова Комісія. Виступи українців.

Після короткої перерви бюджетова комісія відновила свою працю 7 ц. травня. Розглядав бюджет міністерств:

Мін. Праці. Бюджет ухвалено з додатками на потреби працюючих.

Мін. Справедливості. Призначено 500 тисяч зол. на організацію селян. гіпотек, скреслено 10.800 зол. з тюремних сум.

Мін. Освіти. При розгляді бюджету посол В. Целевич, (генер. секретар УНДО) виголосив півторагодинну промову, в якій фактами довів, що шкільна політика спричиняє великі шкоди українцям. В знак протесту промовець вніс про счеркнення де-яких сум. Відповідав мін. Добрудський, який між іншим заявив, що утраквістичну школу на кресах вважає за „найкращу“...

Посол Хруцький (УНДО) говорив про відносини в православній церкві, пропонуючи збільшити видатки на правос. ісповід. на 1.875.000.

Мін. внутрішніх справ. Промовляли україн. послы Л. Вацьинський (соц.-рад.) і В. Целевич (УНДО), який критикував відношення до українського населення. Послы різних угруповань внесли про значні скреслення сум з бюджету.

В правничо-адміністративній комісії в справі видавання Дневника Законів, яка уможливила би друкування соймових ухвал, що касують декрет президента, виголосив промову посол Д. р. Загайкевич (УНДО), яка зробила велике враження. Внесок пос. Лібермана, що право ухилати декрет президента не суперечить конституції, пройшов значною більшістю голосів. Це є перша поразка уряду у цьому Соймі.

В конституційній комісії при наміченні кандидатів до Найвищого Трибуналу виставлено кандидатуру українця д-ра Ярослава Олесницького (УНДО)

— На засіданні Сенату 7 ц. травня одноголосно прийнято внесок про припинення карно-судового процесу проти білоруського сенатора Рогоулі.

— При складанні сенатських комісій обрано: головою освітньої комісії — сен. Мих. Галушинського (УНДО), заступником голови комісії суспільної господарки — сен. о. Татомира (УНДО).

— 1 травня сенатори Українського Клубу внесли 2 внески, а саме: в справі стягання з селян ґрунтових податків перед жнивнами й в справі негайної допомоги голодуючим селянам. Внесено також 6 ітерпеляцій.

Визвольний рух на Україні.

Московське ГПУ (чека) вислало на Україну спеціальну комісію, яка має своїм завданням знищити український рух, який змагає до самостійности України. Комісія перевела вже арешти в Харкові, Києві, Полтаві, Одесі й Донецькому басейні. Арештовано понад 1000 українців. Комісія ніби-

то відкрила широко розгалужену українську національну організацію в частинах червоної армії на Україні.

Так борються союзники Мавківки, Вальницького й инш. з тими українськими селянами й робітниками, які хотіли б бачити Україну вільною й незалежною.

Еміграція з Галичини.

Від 1 січня до 1 квітня ц. р. виїхало зі Східної Галичини 3.000 осіб, у тому числі біля 70 відсотків, себ-то понад 2000 осіб українців: до Сполуч. Штатів Америки 300, до Бразилії 150, до Мексики 3, до Куби 7 і до Єгипту 7 осіб (гірники

з Борислава). Найбільше емігрує до Канади.

Емігранти до європейських країн їдуть головним чином до Німеччини. В цьому році з одного львівського воевідства виїхало до Німеччини до 3000 осіб.

Пам'ятник Шевченкові в Америці.

В місті Пітсбурзі, в Сполуч. Штатах Америки, виникла думка збудувати пам'ятника Т. Шевченкові. Треба завважити, що це місто має більшість мешканців українців

і посадника (голову міста) українця. Пам'ятник проєктується поставити за пожертви всіх українських громадян Сполуч. Штатів.

Загибель засівів на Україні

„Комуніст“ подає, що в Одеській губ. загинуло 80 відсот. засівів, у Николаївській і Маріупільській округах озимина цілковито загинула. Насіння на другий засів нема.

Селяне вирішують сіяти лише стільки, щоб самим прожити й нічого не давати „большевицьким“ містам.

Наступ коетзла на креси

Польське „Товариство Школи Людовей“, видало, з приводу свята 3 травня, відозву з закликом до пожертв—для добра польсько-сти на „кресах“. Т-во протягом

трьох років збудувало на „кресах“: 112 шкіл, 53 костели, 93 людових домів і 11 захоронок. Натурально, 53 костели в багато раз більше коштували, ніж 112 шкіл.

Україньське студентство закордоном

Україньське студентство закордоном є в тіснім звязку з ріжними міжнародними студентськими організаціями. На серпень і вересень ц. р. Центральний Союз укр. студентства „Цесус“ у Празі запро-

шений на три ріжні з'їзди міжнар. студентства, а крім того на міжнародно спортову олімпіяду в Парижі і на міжнар. книжкову виставку (студ. відділ) в Кельні.

Повстання на Україні

Газети подають з Москви, що на Україні знов почалися повстання. В повітах Сквирському, Тара-

щанському й Уманському численні повстанські загони роблять напади на радянські установи.

Робітники величають творця фашизму.

У кожній більше або менше соціалістичній газеті читаємо вічні закани до боротьби з фашизмом. Багато українських читачів навіть не розуміють цього слова, але раз пишуть соц. газети, що фашизм—це щось дуже страшне для працюючих, то значить треба його боятися і з ним боротися.

Не так, видно, оцінюють фашизм робітники Італії, де той фашизм народився. Чи то дійсно той фашизм щось таки вартий, чи на доіла робітникам гризня своїх робітничих провідників — це інша справа. Є лише фактом, що перед 1-им травня з'їхались до Риму де-

сятки тисяч робітників, які влаштували величезну маніфестацію на честь Мусолінього, творця фашизму. З одного Міляно приїхало на ту маніфестацію 10 тисяч робітників.

Мусоліні, вітаючи тисячі робітництва, підкреслив, що ще ні одна державна система не підходила до мас робітництва з таким глибоким почуттям братерства, як фашистівська. Далі впевнив Мусоліні робітників, що він стремить до забезпечення їм праці, збільшення заробітку та загального всестороннього піднесення робітництва.

Нових 136 оскаржених перед судом—на цей раз білорусів у Вілостоці за приналежність до КПЗБ (Комуністична Партія Західної Білорусі). Процес почався в останніх днях квітня.

20.000 жінок може зараз вийти замуж. Таке оголошено бельгійське міністерство колоній. Треба їм тільки вийхати в

найгарячіші сторони Африки—в країну Конго, де білі люде не хочуть женитися з чорними, а білих там бігма.

Турки відділили церкву від держави. Уряд Туреччини відділив церкву від держави. Турецькі послы тепер присягатимуть не на Аллаха, а на свою честь.

Вигляд і доля польського сойму

Вигляд нинішнього польського Сойму в багатьох відношеннях інший, ніж Сойму попереднього. Найбільша різниця в тому, що в нинішньому Соймі маємо велику, зі 125 послів групу, яка не належить до ніякої партії, складається з людей різних політичних поглядів, та для яких усі єдино політичною програмою є особа маршала Пилсудського, яка зрештою для них самих є така сама неясна і таємнича, як і для всіх інших! Отож, коли в попередньому Соймі найбільшим посольським клубом була польська ендецька (Народово-Демократична) партія, до уряду марш. Пилсудського ворожа, то нині найбільший соймовий клуб є сліпим знаряддям уряду. Шезли такі польські соймові клуби з попереднього сойму, як „хшесціянсько-народовий“, (помішки, які нині належать або до невеличкого польського ендецького клубу, або до урядової соймової „одинки“); шезла „Незалежна Партя Хлпська“, з ославленим донощичьким послом Воєвудським на чолі; скорчився могутній раніше „Пяст“, якого нещодавній божок Вітос сидить нині скромно в останній лавці на великій соймовій салі.

В дійсності нині має голос у польському Соймі п'ять посольських клубів: т. зв. „Безпартійний Блюк“ (одинка), ендеція, пепеєси (Польська Партя Соціалістична), Стронніцтво Хлопське і „Визволенець“. За винятком клубу „одинки“ буквально всі інші є до уряду опозиційні, так, що колиб сойм схотів, то мігби висловити урядові не довіру при першій нагоді. Весь сук лише у тому, що так права (ендецька), як і ліва (пепеєсько-визволенець) опозиція знає чудово, що уряд з її довірям не рахується, що уряд сильніший за Сойм і що в кожній хвилині Сойм може бути або розв'язаний, або можуть бути розписані нові вибори. А що тих благ польська опозиція собі не бажає, отже й ціла її опозиційність є більше на показ, для своїх виборців.

Окрему велику групу Сойму творять клуби не польські, яких разом є на 92 послів. Однак і жиди

і німці є остільки „опозиційні“ до уряду, оскільки хотять від нього щось виторгувати; правдиву опозицію творять лише українці і білорусини. Їх становище у цьому Соймі цілком таке, як у попередньому. Іншими словами: коли річ іде про якийсь закон і взагалі про яку-небудь справу, на якій особливо залежить українцям, то проти них завжди є сутто-польська більшість. Характерно, що в таких випадках згідливо голосують проти нас разом найбільші буцімто вороги: „пільсудчики“ різних мастей і польські „ендеки“ разом з недобитками „Пяста“ і „Хадеків“ (Християнсько-Демокр.); за українськими внесками голосують звичайно послы з т. зв. польської лівиці, однак теж про людське око: вони знають що все одно суттєві і важливі для українців справи не знайдуть у соймі більшості, чому-би їм тоді не показати, що вони ліберали та демократи! Одже бачимо, що коли з одного боку у зовнішньому вигляді Сойму зайшли великі зміни, то всередині залишилося все по старому, так як і в уряді змінилися лише особи, а правління залишилося старе...

Не вважаючи на нову, вірну урядові групу послів одинки, якої вибір був для самого уряду величезною несподіванкою, проголошеною потім цілому світові, як найбільша перемога уряду, не вважаючи на ту урядову перемогу—доля Сойму є така сама незavidна, як була раніш.

Т. зв. співпраця уряду з Соймом полягає на тому, що уряд предкладає Соймові для погодження законопроекти, які Сойм, стоячи перед можливістю розпуску або нових виборів, мусить ухвалити. З другого боку співпраця Сойму з урядом полягає на пустому героїзмі. В таких відносинах трудно встерегтися якихось несподіванок, чи то з боку уряду чи з боку Сойму,—завжди одно другому може в найбільш несподіваний момент підставити ногу. Але здається, що цього так швидко не буде. Урядові хочеться мати перед світом добру славу уряду демократичного, що шанує парламентний

На увагу тим, що судяться

В денникові законів Річпосполитої Польської з дня 26 березня 1928 року (ч. 38) оголошено два надзвичайно важних та цікавих закони. Торкаються вони судових оплат на теренах Волині, Холмщини, Підляша, Полісся, взагалі—району Люблинського апеляційного суду. Це розпорядження президента з 22 березня цього року: 1) в справі змін в поступованні судово-цивільному та 2) в справі зміни приписів про судові кошти.

Згідно з першим законом (поз. 280), касаційні скарги не є допустимі в справах, де предмет заскарження не перевищує 300 золотих, (за винятком справ, які торкаються найму особистих послуг чи найму річей та оренд, але тоді лише, коли справи ці не торкаються лише заплати ціни найму річі чи за аренду).

Таким чином щоденні справи біднішого населення мають замкнену дорогу до вищої справедливості, якою є Найвищий Суд, яко інстанція касаційна.

Але—далі. В тих справах, що підлягають зажаленню неважності (касації) збільшено оплати, бо при поданні до суду касаційної скарги треба зложити і кавцію (касаційний залог): в справах підсудних мировим судам—75 золотих, а в справах підпорядкованих окружним судам—300 золотих. При тому вразі, коли справу в Найвищому Суді буде виграно, то ці кавції звертають.

Згідно з другим законом (поз. 381), крім кавції, прискарзі треба

вплачувати так зване вписове (яко-го ні в якому випадку не повертають) в справах підсудних окружним судам—100 золотих і в справах мирового суду—25 золотих. До того ще додається по 130 зол. оплат на доручення вівзвань.

Отже, аби мати право доходити своїх прав у Найвищому Суді, треба заздалегідь забезпечити собі те право у той спосіб, що вартість позову (предмету спору) треба оцінювати завжди поверх 300 золотих (хочаб цілий інтерес того не був вартий).

Що пишуть

Неслушний закид „Гром. Голосу“.

Орган соц.-радикалів узяв кілька слів з нашої вступної статті („Укр. Громада“, ч. 16 (77)) і робить нам закид, що ніби-то ми називаємо їх союзниками Москви.

Чиста вигадка.

Ось ці слова: „Союзники Москви-селяроби, соц.-радикали й інші“. Між словами „Союзники Москви“ і словом „Селяроби“, стоїть рисочка. Це значить, що слова „Союзники Москви“ відносяться тільки до селяробів. Коли б ці слова відносилися до радикалів і до інших, то після них було б поставлено дві крапки: „Союзники Москви: селяроби, соц.-радикали й інші“.

Що ж це таке — незнання граматики чи свідоме перекручування змісту?

Всеж до сутички поміж нинішньою протиурядовою соймовою більшістю та урядом дійти мусить. Забагато є болючих питань, щоби швидче чи пізніше одні з них не виринула. Головно „небезпечною“ є справа зміни Конституції, яку нинішній сойм мусить перевести. Але поки що про цю зміну нічого не чути. Уряд, який має пропонувати відповідний проект, не спішиться і довго ще, мабуть, прийде до нього чекати. Зрештою, як сказано, всякі несподіванки не є виключені, тим більше, що діється це у Польщі, країні різних несподіванок!.

В обороні рідної землі

Промова посла д-ра Степана Барана на бюджетовій комісії сойму дн. 25 квітня 1928 року.

(Докінчення)

Зовсім инакше положення українського селянства в межах Польщі. Тут внаслідок польських земельних законів не дано йому можливості розширити свій варстат праці. Землю, яку він зрештою своїм потом, одержує хто інший, польський і військовий кольтоніст.

Земельна політика польського уряду, диктована досі виключно польськими національними інтересами, до певної міри вже банкрутує, бо її ведено не на основі засад господарських, але, як сказано, виключно під кутом польської національної політики. У польській політиці земельній можемо розрізнити два періоди: один від року 1920 по 1923, другий від початку 1924 до сьогоднішнього дня. В першому періоді переважає система кольтонізаційна українських і білоруських земель, а передовсім Холмщини, Волині і Східної Галичини. Тоді український селянин майже не мав змоги, хіба дуже винятково, здобути землю навіть за добрі гроші. Перед 4-ма роками відбувся в Тернополі перед лавою суддів присяглих процес проти одного з повітових комісарів за надужиття влади і спроневерення. У цьому процесі був я оборонцем в уряді згаданого земельного комісара. На розправі

переслухано під присягою кількадесять кольтоністів і кількох земельних комісарів в Тернополі в характері свідків. Розправа виказала, що більшість кольтоністів робила на Сході величезний інтерес на польському державному скарбі і що польський державний скарб прямо не розумно розкидував гроші між кольтоністів в формі різних підмог в натурі і то між людьми, що навіть з польського національного становища на це не заслуговували. Як кольтоністи і осадники приходили люди бідні, без капіталу, без знання сільсько-господарської техніки і без того ідеального зв'язку і любови до землі, яку має український селянин, що цю любов вивісав з грудей своєї матери. Кольтонізацію трактували ще кольтоністи і осадники здебільшого як спосіб особистої важиви і при першій ліпшій нагоді старалися позбутися, очевидно з великим зиском, цієї землі, котру дістали даром або майже даром. Не даю, що польська кольтонізаційна політика на т. зв. східних кресах заламалася, бо так мусіло бути, коли знехтовано майже в цілості господарські основи земельної реформи.

В цьому першому періоді, на основі таємних інструкцій головного земельного уряду, весь земельний запас призначено виключно

для поляків. На мої питання, як оборонця у згаданому вище процесі в Тернополі, сказав під присягою один з земельних комісарів, що справді головний уряд земельний видав таємну інструкцію для земельних урядів, у якій було сказано, що дозвіл на набуття землі може здобути тільки поляк, а український селянин може набути найбільше 40%. Іншими словами, в цьому періоді польський елемент одержав коло 96%, а українське селянство на Холмщині Волині й у Східній Галичині у найліпшому разі 40%.

Ця політика польського уряду є тим ще убивчою для українського селянства, що українське селянство у своїй великій більшості є вже нині спролетаризоване. У Східній Галичині відсоток селянських господарств дрібних і карловатих, до висоти 5 гектарів, вносить найменше 80% загально всіх господарств, а з того що найменше 50% творять господарства карловаті, нежиттєздатні, до 2-х гектарів. Те саме явище бачимо і на інших українських землях під Польщею. Всюди там переважають карловаті і дрібні і всюди пекуче відчувається голод землі. Цього земельного голоду не може в цілості заспокоїти ніяка земельна реформа, навіть тоді, коли взагалі не було би кольтонізації із зовні польським елементом, спровадженим з заходу. На основі вислідів праці інж. Юліана Павліковського, на українській території в межах Польщі на сході

від Сяну й Буга по теперішню східну границю селянська власність земельна обіймає 8,231.300 гектарів землі, на якій працює 1,251.000 господарств селянських, з чого карловатих і дрібних господарств, нижче 5 гектарів, 976.000. На цій самій території більша земельна власність займає простір 5.189.100 гектарів, з чого на приватну більшу земельну власність припадає 2,996.700 гектарів, на котрих знаходиться 3.672 більших землевласників.

До кінця року 1923 розпарцельовано у Східній Галичині між польським населенням 200.000 гектарів, на північних українських землях 367.000 гектарів. Є це величезний простір, який опинився в польських руках зі шкодою очевидно для місцевого українського голодуючого населення. Згідно з дослідями інж. Павліковського запас землі, придатний під дрібну культуру, вивісав в р. 1925 на українських землях під Польщею на схід від Сяну й Буга 1,600.000 гектарів. На цю землю ждало коло мільона селянських українських родин сільського пролетаріату або півпролетаріату і, колиб розділити весь вільний запас, то на одну селянську родину припаде коло півтора гектара рільної землі. Ясно, що тут нема такого запасу вільної землі, якаб могла заспокоїти земельного голод всіх селянських родин. Величезна більшість українських селянських родин, навіть колиб не було кольтонізації зовні,

Дописи

Не будують, а руйнують.

(Стара Лішня, нов. Володимирський).

5 місяців існує в нашій селі філія Володимирської „Просвіти“. Оскільки зпочатку з охотою взяли наші соляне до просвітньої праці, о стільки тепер втратили до неї зацікавлення. В одному з чисел „Ниви“ було подано, що ніби то старанням Олександра Чернецького, Род. Харевича та інших, наш просвітнянський хор заколядував на Рівдвній свята 120 зол., які було „віддано“ на закуп книжок для читальні. В дійсності: 1) Просвітнянський хор заколядував до 150 зол., з яких віддано „Просвіті“ на книжки не 120 зол., а всього тільки 77 зол. Решта ж грошей покрита туманом. 2) Дописувачі забули, що на новий рік під проводом О. Чернецького ходили з вертепом і заробили ще 45 зол. А де їх подів О. Чернецький, невідомо.

На другий день після засну-

вання філії „Просвіти“ утворено було аматорський гурток під керівництвом Василя Гриня. Рішено було влаштувати виставу „На перші гулі“ і „На сіножаті“. Після кількох репетицій аматори були майже готові до виступу на сцені. Але Ол. Чернецький не міг стерпіти того, що керівництво аматорського гуртка доручено не йому. Порадившись з Род. Харевичем, рішили вдвох, відсувати Гриня брехнею та загрозами.

І проти волі більшости аматорів Гриня відмовився від режисерства. Провід в аматорському гуртку заснув і гурток заснув. Рішили ставити драму Кропивницького „Невольник“, але досі нічого не зробили, бо аматори стратили охоту.

Схаменіться просвітняне, гоніть від себе геть своїх внутрішніх ворогів і з новими людьми та завзяттям приступайте до своєї праці.

„Я“

З життя Холмщини

Перші кооперативні курси на Холмщині. — Заходами Кооперативного Комітету, зложеного з представників „Рідної Хати“ і Українбанку в Холмі при допомозі Інспекторату Ревіз. Союзу УК в Луцьку мають відбутись в Холмі з 20 травня до 3 червня двохтижневі кооперативні курси. Виклада-

ти на курсах з боку Інспекторату мають: інж. Ом. Кицера—історія і теорія кооперації і товарознавство, інж. Зибенко—молочарство, інстр. А. Лобачевський—книговодство, з переведенням практичних вправ, діловодство і кооперативне законодавство, інсп. Л. Кобилянський—організація і практика кооператив.

З життя Полісся

„Просвіта“ в Бережниці.

В м. Бережниці Сарненського пов. засновано читальню „Просвіта“. Праці культурної є багато, засобів матеріяльних — великий брак. З оцим закликком змушені вдатися ми—бережничане—до добродійного громадянства українського: хай не

відмовить воно, прочитавши ці рядки, в своїй нам допомозі. Хай кожний пришле нам яку-небудь українську книжку чи журнал, а ми йому скажемо щире просвітнянське „спасибі!“ Адреса: Bereznica koło Sarn. Czytelnia „Proswita“. Stepan Markowicz.

З життя Волині

Невдала спроба.

„Господ.-Кооперативний Часопис“ (ч. 18) подає такий факт: Здолбунівське староство дня 6 квітня 1928 р. зажадало від Районового Союзу Укр. Кооператив в Острозі дати оправ-

дання, чому в 1927 р. в Союзі не відбулося загальних зборів, і наказало негайно такі збори скликати.

Довідавшись про це, Ревізійний Союз віднісся до цього Староства з листом, в якому між иншим пише:

польських елементів, не знайшла би і не здобула би варстату праці на землі. Тим більше політика земельна польського уряду йде тут на шкоду життєвих інтересів українського селянства і з цієї причини ця політика навіть з людського становища мусимо осудити.

В другому періоді з 1924 року український селянин може набути землю від приватних парцелянтів, але мусить за це дорого заплатити. Природний приріст населення, що сьогодні вносить близько пів мільона душ в Польщі річно, з чого коло 350 000 вносить природний приріст сільського населення, ще більше заогнює і так дуже пекуче земельне питання і взагалі ускладнює невідрадливі соціальні відносини на селі. Цей природний приріст на селі, з якого приріст українського сільського населення вносить річно найменше 100 тисяч, не знаходить нормального прожитку і збільшує з дня на день армію невдоволених. Ця армія старається знайти можливість екзистенції за кордонами краю, але цієї можливості не може здобути, бо еміграція як сезонова, так і стала, колонізаційна, є дуже обмежена і з причин економічного характеру за кордоном і з причин великих коштів, які мусить мати емігрант до Канади чи Аргентини (З'єднані Держави Америки є замкнені для емігранта). Сезонова заробкова еміграція до Німеччини і Франції є мало об'ємиста і тільки незначна частя може з неї

користати. Те все разом вистворює відносини на українському селі прямо нестерпимі. Українське сільське населення в Польщі тим раз більше пролетаризується, що раз більше голодує і нема навіть надії серед теперішніх відносин господарських і політичних, щоби воно цей голод могло заспокоїти.

Для протесту проти дотеперішньої польської колонізаційної політики на українських землях вношу на стеркнення з бюджету квоти 200.000 золотих, призначеної на беззворотну поміч для військових осадників, а так само на стеркнення квоти 1,500.000 золотих, призначеної на інвестиційний кредит для військових осадників.

Вкіці для вяснення, хто набуває землю і в якій мірі українське селянство в межах Польщі набуло землю на основі обовязуючих земельних законів, зголошую слідуєчу резолюцію:

Бюджетова Комісія визнає міністерство земельних реформ, щоби у своїй статистичних публікаціях що до вислідів переведення закону про земельну реформу, як дотеперішніх так будучих, подавало до публічного відома віроісповідання і національність всіх тих, що досі скористали і на будуче будуть користати, яко набувці, з колонізаційної і сусідської парцеляції на основі законів про земельну реформу.

ВІДГУКИ ДНЯ

Весняні пієні

III.

Ой, весна—краса природи!
Травень—місяць квітів, мрій!
Уночі—мороз сріблястий,
Вранці—сніжний буревій.

Запалив собі я грубку,
При вогні в кожусі сів.
Зогріваю змерзлі ноги,
Вірш сплітаю з прикрих слів.

II.

Весно, весно, чародійко!
Що ні день—то нові квіти:
На Рівенцені не стало
Вже ні філій, ні Просвіти
Все закрито, бо ж то травень!
Псцо в хаті десь марніти!
Хай на вулиці гуляють,
Треба ж трохи відпочити.

Горе тим парафіянам
Чеснохресної парафії!
Не ласкаве до них сонце
Розпоряджень, параграфів.

То приділять, то відділять.
То припишуть, то відпишуть.
„Скоротити“, значить, хочуть,
То ж північним вітром віють.

IV.

Знову маємо героя.
Не з буржуїв, не з неробів.
Це з Дубенської Просвіти
Пан секретар—із селярбів.
Пролетар, захистник люду,
Із під прапору „правиці“.
За розтрату грошенятко
Має сісти до в'язниці.

Жачук.

„Староство покликується на „прислугуюче йому право надзору“. На жаль староство не вказує, який закон наділює його правом надзору над виконанням формальних приписів статуту кооперативи, а також який закон уповажнює його жадати від кооперативів скликати загальні збри“.

Далі в листі стверджується, що ні в розпорядженні президента з дня 10 січня 1928 р. ні в кооперативному законі й натяку на такі права нема Розпорядження влади мають обовязуючу силу лише тоді, коли в них є точна вказівка на закон (Арт. 3 уст. 5 Конституції).

В Здолбуніві думають инакше, але спроба не вдалася!

Шевченківське Свято в

Ковлі. Повіт. Комітет по влаштуванню Шевченківського Свята в Ковлі подає до загального відома, що Велике повітове Шевченківське Свято в Ковлі відбудеться дня 24го травня б. р. (Вознесення) в салі театру „Експрес“ (на вул. Міцкевича) о год. 1 по полудню при співучасті декляматорів селян, селянських хорів і Ковельського мійського Українського Хора, та Аматорського гуртка.

Закликаємо громадян м. Ковля і особливо громадян цілого повіту взяти як найширшу участь в Святі Великого Борця!

Інформації можна одержати в Комітеті: Ковель, Луцька вул., 3.

За Повітовий Комітет: С. Підгірський, Іжж. О. Сторонський.

Луцькі новинки

Артистично-маллярська підсекція при Луцькій „Просвіті“. 8 ц. м. відбулися, з ініціативи пп. Маслоу і Шкляра, організаційні збори аматорів маллярського мистецтва. Ухвалено заснувати артистично-маллярську підсекцію при культурно-освітній секції Повітової „Просвіти“. Головою підсекції обрано п. Миколу Маслоу, заст. голови і скарбником п. Р. Шкляра, секретарем п. Юрка Мица.

Справа фізичного виховання. 19 травня мали відбутись в Луцькій Повіт. „Просвіті“ організаційні збори в справі відновлення діяльності секції фізичного виховання.

Приїзд б. сенатора Карпинського. 13 п. травня до Луцька приїжджав б. сенатор Карпинський у просвітнянській справі.

Збори Чеснохресної парафії. 13 ц. травня після Служби Вожої відбулися збори парафійан Луцької Чеснохресної парафії. Як ми повідомляли, села Ківерці і Вишків звернулися з прозьбою до вищої епархіальної влади про прилучення їх до Луцьк. Чеснохресної парафії. Справу цю передано на заключення“ благочинному прот. Павлюковському. З огляду на те, що парафії відмовлено в землі, зібрані парафіяне ухвалили звернутися до митрополита Діонісія з прозьбою про прилучення зазначених вище сел до української парафії. Тут же було й підписане прохання.

Словянський вечір. 24 ц. травня має відбутися, силами учнів старших клас укр. гімназії, т. зв. „Словянський вечір“.

Концерт-баль. Жіночий благодійний гурток улаштує 3 червня в помешканні „Просвіти“ концерт-баль.

Самогубство. 15 п. травня урядовичка земського уряду, панна Зофія Мошинська, 26 літ, покінчила з собою вистрілом з револьвольєра. Причини невідомі.

Лікарі для багатів. Нас просять звернути увагу на те, що міскеві лікарі дозволяють собі брати з хворих надмірно високі

ціни, зовсім не приступні для широких працюючих мас. Що ж до каси хворих, то чуються лише гіркі нарікання.

Біржа на 16.V.: долар америк. 8'95, золото руб. 5—23'50 зол.

Ціни на збіжжя за пуд.: жито — 8'10, пшениця—9'50, ячмідь 7'00, овес—6'10, просо—9'00, лянка —10'50, мак — 12'00, конюшина—33'00 зол.

ОСТАННІ ВІСТІ

Закриття Рівенської „Просвіти“. Довідаючись, що минулого тижня влада закрила повітову „Просвіту“ в Рівному.

Соціаліст-дефензивщик. А. Белціковська з Люблина заявила одному журналістові, що польський соціаліст, посол Маріан Маліновський, який поширював свою працю на Холмщині, є з 1919 року на службі польської дефензиви.

— Литва відкинула польський проект про неагресію (не наступ). Литвини 12 ц. травня влаштували демонстрацію проти польської делегації.

— Англійський уряд запропонував б. румунському наступникові трону, кн. Карлові, який веде агітацію в Румунії, щоб обняти трон, виїхати з Англії. Але... він собі й надалі живе.

— Південно-китайський уряд вніс скаргу до Ліги Народів проти Японії, яка вступила збройно на китайські землі. Японія домагається відшкодування за знищення міста Цінанфу й покарання винних.

— Польське міністерство справедливости вироблює проект закону про амнестію для засуджених в деяких справах політичних, карних і адміністративних.

Котрий кращий?

— Я мав одного знайомого, що навіть вночі без світла міг читати.

— Це ще нічого! Наш начальник пошти через коверту пізнає, чи є в листі долари чи ні!

Розв'язання загадки ч. 1.

в	у	с
Г	а	н
Ф	е	д
с	о	н

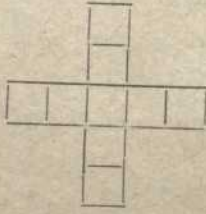
Відгадане слово: УНДО. Де-які вписали інші імена, але рішення правильне.

Правильні розв'язання надіслали: 1) Чистальня фільм „Просвіта“ в Рожишах, 2) Павло Поліщук (Луцьк), 3) А. Коржик (Дубо-виця), 4) Грис Пашевський (Луцьк), 5) Пани Е. Серветник (Костопіль), 6) А. П. (Луцьк), 7) Л. Волляндт (Сарни), 8) Н. Дуб-невич (Дубенка, Холмщина), 9) Св І. Губа, (Ковель), 10) Ів. Ривуцький (цукроварня „Шпанів“, 11) С. Шевченко, (Дружкопіль), 12) П. Фалько (Хлісов, Іолісса), 13) А. Шу-мовська (Хжануа, Польща), 14) А. Сашук (Любомль), 15) С. Нестерук (Щебенівка), 16) Д. Гордій (Бережниця), 17) Х. Гонтар, (Вар-

шава), 18) Стасюк (Топільне), 19) М. Бал-динський (Рожище), 20) О. Кс. Корша (Біс-купичі Шлях).

З огляду на велике зацікавлення загад-ками, Редакція призначила, замість одної, три книжки: Читальні в Рожишах і п. п. По-ліщукові і Коржикові, які першими надіс-лали розв'язання. Іншим—поляка.

Загадка ч. 2.

Яке треба вжити слово, щоб по запо-вненні всіх кліток (по одній літері в кожній клітці), читалося одна-ково в усіх напрямках, себ-то: зверху, знизу, справа і зліва.

Нагорода: 2 книжки, які будуть призначені по жеребку.

Поширюйте „Українську Громаду“

Кожна хазяйка повинна знати, що тільки

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Луцьк. вул. Ягайлонська ч. 48

і Берка Йосильовича ч. 11

найстарша наша кооператива

продає в найкращій якості

ТОВАРИ СПОЖИВЧІ І КОЛЬОНІЯЛЬНІ

як рівнож

НАСІННЯ ГОРОДОВИНИ ТА КВІТІВ

5-2

Хто до 1 червня не надішле передплати висилку „Укр. Громади“ отримаємо

Артист-малює українець

приймає замовлення на церковні і світські образи, портрети і вся-і інші артистично-малювальні та іконостасні роботи. Звертатись по адресі: Варковичі (Warkowicze k. Dubna), Дубенського пов.—Арт-малює А. Вишнівський. 2-1

Продається заклад механічний з усім урядженням (мо-тор, токарня і т. ин.) на дуже вигідних умовах. Звертатись до Володимира Со-кульського в Луцьку, ул. Пилсудського 33 або в Редакції. 2-1

Оголошення.

Усеї Рільники

купують найдіпші, гваранційні

КОСИ І СЕРПИ

тільки безпосередньо у фірмі

„КОСАР“

заклад Рільничо Торговельний

У ЛЬВОВІ

вул Жовківська 101.

До кожної коси і серпа гва-ранція. Цінники на жа-дання даром. Приймає-мо агентів на дуже корисних умовах. 1-1

МАШИНИ

до виробу цементо-вих дахівок різних системів, форм на керничні бетоні, хрести, громозводи і всілякі вироби слюсарські

виготовлює

Михайло Стефанівський ЛЬВІВ

вул. Кордецького ч. 45 або Варстатова ч. 10 8-2

ПОЗНАНСЬКА КОСА

ковальської роботи, перевищує своєю якістю всі інші фабрикати. Тому кожний рільник повинен набувати коси в фірмі

ФАБРИЧНИЙ СКЛАД РУЧНО-КОВАНИХ КОС

ФР. АДАМЧАН-Познань, Вали Королеви Ядвіги, 11.

Телефон 56-75 Фабрика існує від р. 1835. Адрес телегр.: „КОСА“ Познань. Купівля без ризику, бо кожна коса ручно-кована, котра б в ужитку виявилась недо-брою, замінюється безплатно і з пересилкою на кошт фабрики на іншу. — Про добру-якість моїх ручно-кованих кос свідчать найкраще нижченадані з баг-тьох тисяч похвальних листів.

West Chicago Ill., 3, 10. 27. R. R. Easton ave U. S. A.

Шан. пане Ф. Адамчак.

Цим складаю Вам сердечну подяку за надіслання мені кос з Вашої фабрики до Зл. Держав Америки, котрі замовив мій брат для мене в Польщі. Дуже вдячний Вам за те. Коси ті є дуже добрі, як шо до сталі, так і викінчення. Тут такої коси не побачиш в ужитку. Бажаю Вам доброго успіху і числен-них замовлень.

З поваженням АНТОНІ ЙОРДАНЕК

Шановна Фірмо! Дуже вдячний Вам за добрі коси, котрі одержав на замовлення. Коси ті добрі в ужитку, всі, що одержали коси, є дуже задоволені, бо всі 20 добре косять.

З поваженням А. ВІШНЕВСЬКІ Проб. Любані, пов. Нішавський, д. 18.IX-27 Шавонний Панел

Замовлені мною в Вашій фірмі коси в кількості 20 штук, себ-то 8 кос гатунок Б. і 12 кос гатунок Ц, котрі в ужитку оказались дуже добрими, за шо Вам висловлюю подяку.

З пошаною ЯН КАЛЬБАРЧИК Завади, пошта Теляки, пов. Соколів. 18.IX 27

Цм	65	70	75	80	85	90	95	100	105	110	115	120
A	10.25	11.00	11.75	12.50	13.25	14.00	14.75	15.50	16.25	17.00	17.75	18.50
B	8.00	8.50	9.00	9.50	10.00	10.50	11.00	11.50	12.00	12.50	13.00	13.50
C	5.75	6.00	6.25	6.50	6.75	7.00	7.25	7.50	7.75	8.00	8.25	8.50

Вияснення шо-до гатунків А, Б, і С,

А. Гатунок кос ручно-кованих з солінгеновської сталі марки „Коса Познанська“ чи „Косцюшко“.

Б. Гатунок ручно-кованих кос з солінгеновської сталі марки „Бартошувка“ лек-шої ваги.

С. Гатунок кос легких форми віденської (фасон менше зігнутий).

При одержанні 1 дюжини одноразово долучаю 1 косу даром.

Бруски і всякі приладдя до кос продаю дешево. Висилаю за післяплатою себ-то шо платиться за посылку на пошти. Агенти з селянських кол бажані

3-3

Краєвий Молочарський Союз

„МАСЛОСОЮЗ“

відчиняє з днем 1 червня 1928 р. свій

ВІДДІЛ у ЛУЦЬКУ

вул. Ягайлонська 13

„Маслосоюз“: 1) організує молочарські кооперативи

2) уділює безплатні вказівки і поради при оснoвуван-ню молочарень

3) продає по фабричним цінам на догідні сплати молочарські машини і все приладдя

4) платить найвищі ціни за масло.

Від цієї пори належить з усіма справами звертатися безпосередньо до Луцька.

3-1

Торговельно-Промисловий Банк

Коопер. з відповід. уділ.

у ЛЬВОВІ, в Бимів 4.

Кредитовий відділ: Приймає грошеві вкладки в золотій валюті на 90% в доларовій на 8 і пів 0% та веде вся-кі банкові, торговельні й промислові чинности.

Торговельний відділ: Веде „Гуртівню текстиль-них товарів“, має на складі готові убрання, великий вибір вовняних і пів-вовняних сукон, та блаватних товарів, головню для сльського на-селення.

Добірна якість! Ціни найнижчі!

Для кооператив удогіднення в сплатах.

2-1